

# Kannanotto Santalahden uuteen asemakaavaan 12.03.2009

**Pispalan Asukasyhdistys ry:n KANNANOTTO (17.04.2009)**

**Santalahden asemakaavan (kaava nro 8048) valmistelutyöhön ja sen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan 12.03.2009.**

Kannanottomme perustuu ensisijaisesti Pispalan ja Santalahden kulttuurihistorialliseen ja maisemalliseen arvoon ja erityispiirteisiin sekä yhteisöllisyyttä ja asuinympäristön viihtyisyyttä koskeviin näkökohtiin.

Muistutamme, että yleiskaavan asemakaavoitukselle asettamista lähtökohdista on jo todettu seuraavaa: "Asemakaavoja muutettaessa on huomioitava kaava-alueen merkitys valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön läheisyydessä. Alueen asumis- ja teollisuusperinteen erityisominaisuuksia tulee vaalia asemakaavatyön yhteydessä. [...] Asemakaavoituksen yhteydessä on huomioitava kattojulkisivun merkitys Pispalan ylärinteen näkymiin".

Santalahti (eli Pispalalaisittain Rantakylä) tulee nähdä erottamattomana osana Pispalan valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä aivan kuten kaavasuunnittelualueeseen kuuluvat Tahmela ja Ala-Pispalakin.

Pispalan kulttuurihistorian kannalta Santalahti on jopa merkittävämpi, koska sinne (kantatalojen ohella) asutus ja teollisuus alkoi ensimmäisenä kehittyä 1800-luvulla. Tämä teollinen ja liikenteellinen (rata, valtatie) historia ja kytkentä on oleellinen osa Pispalan erityisyyttä. Siihen kuuluu myös maisemallinen sijoittuminen kannakselle kahden järven väliin: Pispala ulottuu järvestä järveen.

Järvimaisemat molemmille järville Pispalan rinteiltä ja toisaalta Pispalan palikkaleikin näkyminen esteettä molemmilta järviltä tulee säilyä oleellisena osana Pispalan kulttuuriympäristöä.

## **1. Maisemallinen arvo**

Maiseman osalta Santalahti kuuluu erottamattomasti Pispalaan. Alue sijoittuu harjun ja Näsijärven väliin siten, että kaikki, mitä alueelle rakennetaan, näkyy harjulta käsin katsottuna ja asettuu järven puolelta nähtynä keskeiseksi osaksi harjumaisemaa.

Korkeat, yli 7-kerroksiset rakennukset turmelisivat harjun pohjoisrinteen sekä jopa Pispalanharjun alkupään näköalapaikan nykyiset järvinäkymät ja toisaalta peittäisivät Pispalan "palikkaleikin" Näsijärven puolelta katsottuna.

**Yleiskaavassa esitetty tavoite Näsijärven horisontin näkyviin jäämisestä ei riitä missään tapauksessa. Kysymys on järvinäkymien säilymisestä ja tässä on oleellinen ero.**

Uudisrakentamisen korkeus tulee asemakaavassa rajata korkeintaan jo olevien kerrostalojen korkeuteen: max. kellarikerros + 6 asuinkerrosta. Tässä korkeuslinjassa on myös vanha Pahvitehdas, joka tulee ehdottomasti säilyttää ja siis viereinen uudisrakentaminen sovitaa maksimissaan sen korkeuteen. Tällöin näkymä lähes koko järvelle säilyy vapaana Pispalan valtatieltä tarkasteltuna, kuten nykyäänkin.

## **2. Kulttuurihistorialliset arvot**

Pispalan Rantakylänäkin tunnettu Santalahti on yksi Tampereen teollistumisen synnyinsijoista.

Teollisuusrakennukset, Paasikosken ja tukkilaisten asuinrakennukset sekä Breitensteinin

ja Enquistin huvilat ym. ovat paitsi ainutlaatuisia pispalalaista kulttuurihistoriaa, myös osa kaupunkimme kulttuuriperintöä, joka tulisi ehdottomasti säilyttää jälkipolville. Tulevan kaavan on tuettava kaikin mahdollisin keinoin jo muutoinkin vähiin käyneen vanhan rakennuskannan suojelua.

**Ehdottomasti säilytettäviä rakennuksia ovat: Tikkutehdas, Breitensteinin ja Enquistin huvilat (jotka jo osayleiskaavassakin ovat vahvalla SR-merkinnällä).**

**Lisäksi ehdottomasti säilytettäviä ovat (yleiskaavassa tutkittavien listalla olevat, merk. SR1) Pahvitehdas ja sen pannuhuone, pahvitehtaan viereiset varsinaisen Rantakylän kaksi viimeistä asuinmökkiä, Paasikosken (Puutyö Uran) talo ja tukkimiesten talo.**

Pahvitehdas näkyvällä paikalla Rantatien varrella on komea teollisen historian muistomerkki ja hyväkuntoisena helposti saneerattavissa esim. houkutteleviksi ateljeeasunnoiksi ja liiketiloiksi.

Mainituilla neljällä puurakennuksella on kaikilla oma arvokas erityishistoriansa ja niiden säilyttäminen on entisestään tärkeämpää viime talvena tapahtuneen Kattohuopatehtaan porttivahdin talon palamisen jälkeen. Puurakennukset ovat pieniä eivätkä siten vaikeuta uudisrakentamista kohtuuttomasti. Niille voisi löytyä käyttöä kerrostalojen yhteistiloina tai julkisen tai yksityisten palvelujen tiloina.

Muiden yleiskaavassa tutkittavien listalla (SR1) olevat rakennukset tulee säilyttää niin paljon kuin kohtuudella on mahdollista, esim. niiden kaksi savupiippua tulee ehdottomasti säilyttää muistumana vanhasta ja maamerkkeinä uudelle alueelle.

### **3. Yhteisöllisyys ja asuinviihtyvyys**

Pispalassa on säilynyt nyky-yhteiskunnassa harvinainen yhteisöllinen henki, jota on tukenut asuinalueen harvinaislaatuinen monimuotoisuus. Siitä esimerkkinä toimivat esim. yhdistysten ylläpitämät palvelut kuten Rajaportin sauna.

Santalahdella on kaikki edellytykset kehittyä samankaltaiseksi suosituksi asuin- ja työympäristöksi, mikäli rakentamisessa panostetaan alueen kulttuurihistoriaan ja yhteisöllisiin näkökohtiin: varataan työ- ja harrastustiloja taiteilijoille ja käsityöläisille, peli- ja leikkipaikkoja, puistoja, uimaranta yms.

Kaavassa on varattava riittävästi mahdollisuuksia edellä mainitun kaltaiselle toiminnalle ja säilytettävä vanhaa rakennuskantaa niiden toimipaikoiksi.

Santalahden alue tulee suunnitella edellä mainituista lähtökohdista kiinni pitäen siten, etteivät yksittäiset osa-alueet vesittäisi kokonaisuuden ymmärtämistä.

Esitämme uudisrakentamista vanhojen teollisuusrakennusten ympärille monimuotoisesti, vanhat rakennukset säilyttäen, kerroksittain rinteiden mukaisesti ja tiheästi rakentaen.

Kerroskorkeus on rajattava alueella olemassa olevaan rakennuskantaan.

Tämä on ainoa keino paitsi vaalia arvokasta kulttuurimaisemaa myös toteuttaa kaavan tavoite viihtyisästä asuinympäristöstä, johon eivät kuulu kuulumaiset pihat ja epämääräiset katvealueet rakennusten liepeillä. Eräs esimerkki tällaisesta taitavasta suunnittelusta on Pikku-Huopalahti Helsingissä. Alueen erityisvaatimukset huomioiden on mahdollista luoda viehättävä, "seikkailu-urbaani", sekaosiaallinen, sekaikäinen ja viihtyisää asumista asukkailleen tarjoava uusi asuinalue, jolla on annettavaa paitsi asukkailleen, myös vaikkapa taiteen ja liikunnan harrastajille sekä Tampereella vieraileville matkailijoille.

**Tampereella 17.04.2009 Pispalan asukas yhdistys r.y.**

**Puolesta:**

Antti Valtakari

Nina Hakala